

- א. לפרשב"ם מדובר כשאין בנים נוספים לאשה זו, שאם יש לה — הם יורשים הכל, הואיל ובכל אופן יש להם חלק במקצת הנכסים, שהרי גם אם היא מתה תחילה, הלא יורשים הבנים נכסיה, הלכך הם נחשבים 'ודאי' ויורשי הבן ספק ואין ספק מוציא מידי ודאי. ואין כן דעת ר"י ר"ת ריב"ם ריב"א ורמ"ה, שאין סברא שירושתם הודאית במקצת מהנכסים תחשיבם כ'ודאי' על הכל. וכן מסיק מהרי"ח.
- ב. הלכה כרבי עקיבא וכפירוש רבי אילא ורבי זירא, שהנכסים בחזקת יורשי האם (ראשונים; חו"מ רפ, י).

דף קנט

- רסט. א. בן שמכר בנכסי אביו בחיי אביו מה שראוי לו לירש, ומת — האם בנוי מוציאים מיד הלקוחות? ב. כנ"ל, בבכור שמכר חלק בכורה בחיי אביו.

א. שלחו מארץ ישראל: בן שמכר בנכסי אביו בחיי אביו, ומת — בנו מוציא מיד הלקוחות. וזו היא שקשה בדיני ממונות, שאומרים לו: אביך מכר ואתה מוציא?! [וטעם הדבר לפי האמת, שאומר: מכח אבי אבא אני בא לירש].

א. פרשו כמה מהראשונים שהמכירה לא חלה משום שלא היו הנכסים של המוכר [ואפילו למאן דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם, כיון שמת קודם לאביו ולא נפלו לו הנכסים בחייו, לא עשה כלום]. או משום שמדובר שהאב כתב נכסיו לבנו 'מהיום ולאחר מיתה' דהיינו גוף מהיום ופירות לאחר מיתה, וכרבי יוחנן (קלו) שאם מכר הבן בחיי האב ומת הבן בחיי האב — לא קנה לוקח. והנידון הוא לענין החזרת דמי המכירה, שהנכד מפקיע שעבוד המעות ופטור מכלום [אם לא השאיר האב נכסים אחרים], ואילו אביו היה מוציא מיד הלקוחות, היה צריך לשלם דמים.

ויש מפרשים שהמכירה חלה, אם משום שב'שדה זו' אפשר למכור 'מה שאירש מאבא' (רא"ש ותוס' כתובות צא — מר"ת), אם משום שאומר 'מה שאירש מאבא היום' (עב"י חו"מ ריא).
 ב. כתב רשב"ם ושאר פוסקים: אעפ"י שהקשו על מקור הדבר, הדין קיים להלכה. ואולם הרא"ש מלונגיל (הובא בב"י ובש"ך חו"מ קז) סבר שאין נוקטים כן להלכה [שהריהי קשה שבדיני ממונות, והכתוב תחת אבתיך יהיו בניך — לברכה נאמר ולא לדין ירושה]. וכתב חזו"א (ב"ק טו, ג) שדעה זו יחידאית היא ואין התופס יכול לומר 'קים לי' כדעה זו.

- ב. גם בכור שמכר חלק בכורה בחיי אביו, ומת — בנו מוציא מיד הלקוחות, שיכול לומר: מכח אבי אבא אני בא, ובמקום אב אני עומד ליטול חלק בכורה כאילו הייתי בכור.

ער. עד החתום בשטר שאינו מקויים, ונפסל לעדות משום גזלנות או משום קורבה — מה דין השטר?

היה עד חתום בשטר ונעשה גזלן — אינו נאמן לקיים השטר ולומר זה כתב ידי. אבל אחרים נאמנים לומר זה כתב ידו, ובלבד שהחזק כתב ידו בבית דין בטרם נעשה גזלן, שאז יודעים שחתם על השטר מקודם היותו גזלן.

והוא הדין כשעדים מעידים שהשטר נכתב לפני שנעשה גזלן. ומקיימים את השטר על פי השוואת חתימותיו (עפ"י פוסקים).

וכן הדין כשאין יכול להעיד משום חשש שקר, כגון שנפל לו הנכס בירושה.

ואולם אם נפסל עתה משום קורבה, כגון שנעשה חתנו — נאמנים אחרים לומר זה כתב ידו אפילו אם לא הוחזק הכתב בבית דין, לפי שפסול קורבה אינו מחשש שקר אלא מגורת מלך [שהרי גם משה ואהרן אינם נאמנים להעיד לחותנם], הלכך אין לנו לחוש שמא חתם על השטר שנעשה קרוב. אבל הוא עצמו אינו נאמן לקיים שטרו — שהרי הוא קרוב ופסול לעדות.

א. יש אומרים שאם השטר יוצא מתחת יד העדים, אי אפשר לקיימו אלא אם הוחזק בבית דין תחילה, שבאופן זה אין אומרים 'עדים החתומין על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן בב"ד' (ע' חו"מ מו, לה).

ב. הרשב"א צדד להלכה שקרובים לבעלי הדין נאמנים לקיים השטר [שעדותם מתייחסת לאימות חתימות, אף אם אינם מכירים את בעל השטר כלל], הלכך גם אם נעשה חתנו, יכול לומר זה כתב ידי. אלא שיש לחוש למעשה. וגם בירושלמי נראה שאין הקרובים כשרים לקיים.

ג. יש מצדדים לומר שכל עד 'רשע' הפסול לעדות, פסול משום חשש משקר ולא מגורת הכתוב גרידא. ואין הדבר מוסכם (ע' חו"מ מו וקצוה"ח סקי"ז; קהלות יעקב סנהדרין יז).

רעא. האם בעלי חובות גובים חובם מנכסים שירשם הלווה בקבר והוריש לאחרים?

לכאורה היה נראה מן הסוגיא שבעלי חובות גובים מנכסים שירשם הלווה בקבר והוריש לאחרים, ורק בן בנכסי זקנו הדין שונה, שטוען מכא אבי אבא אני בא, כאמור. ואולם יש אומרים שאין בעל חוב נוטל בראוי כבמוחזק (עתוס' ורשב"א; חו"מ קד, טז וש"ך; משנה למלך מלוה כא, א).
אם מת הלווה ואחר כך מת אבי אמו, משמע מפשט הסוגיה שכיון שאין הבן יורש את אמו בקבר להנחיל לקרובי האב, הוא הדין שאין בע"ח גובים מאותם נכסים. ואולם בהגהות אשר"י לא כתב כן (ופרשו דבריו בפנים שונות).

דין ירושת הבן את אמו בקבר — נתבאר לעיל קיד.

פרק עשירי; דף קס

רעב. מהו גט מקושר? במה נבדל הוא מגט פשוט?

גט מקושר הוא שטר שהחלק העליון שלו (= התורף) תפור או קשור; כותבים שורה ומקפלים אותה ותופרים הקיפול, וכותבים שורה נוספת ומקפלים ותופרים, וכן הלאה — לפחות שלשה קיפולים. ושאר טופס השטר — פשוט (והוא הנקרא 'פשוט שבמקושר').

רש"י ורשב"ם כתבו שמניחים שורה חלקה שעליה מקפלים את השורה הכתובה. ואילו הרמב"ן פרש שמקפל כתב על כתב (ועתוס' והרמ"ה פרש 'גט מקושר' בצורה שונה, ע"ש).

שטר זה מתקנת חכמים הוא שתקנוהו בגט אשה משום כהנים קפדנים שבאותו מקום, שגרשו נשותיהן על נקלה ואין יכולים להחזירן, ותקנו להם גט שהכנתו תאריך זמן שמתוך שוהים בהכנתו תתישב דעתם. ושוב תקנו כן בכל השטרות, כדי שלא לחלק בין גט-אשה לשאר שטרות. והביאו אסמכתאות מן הכתובים לשטר זה.